

ABONAMENTELE

Pentru Sibiu:

1 lună 85 cr., 1/4 an 2 fl. 50 cr., 1/2 an 5 fl., 1 an 10 fl.
Pentru ducerea la casă cu 15 cr. pe lună mai mult.

Pentru monarhie:

1 lună 1 fl. 20 cr., 1/4 an 3 fl. 50 cr., 1/2 an 7 fl., 1 an 14 fl.

Pentru România și străinătate:

1/2 an 10 franci, 1/4 an 20 franci, 1 an 40 franci

Abonamente se fac numai plătindu-se înainte.

TRIBUNA

Apare în fiecare zi de lucru

INSERTIUNILE

Un șir garmond prima-dată 7 cr., a doua-oră 6 cr.
a treia-oră 5 cr.; și timbru de 30 cr.Redacția și administrația: Strada Poplăci Nr. 15.
Telefon Nr. 14.

Se prenumere și la poste și la librării.

Epistole nefrancate se refușă. — Manuscrise nu se înapoiază
Nimeri singuratici à 5 cr. se vând la „Tipografia”, soc pe acțiun

„Astra” la Lugoj.

Sfând în preajma adunării generale a „Asociației” reproducem la acest loc din „Transilvania” următorul prim-articol:

Înainte cu doi ani veniam dela Timișoara la Sebeșul-săseș, ca să asistăm pentru prima-oră, la adunarea generală a Asociației. Eram cuprins de un dor deosebit, pătuns de un cutremur sufletesc, ca și când te apropii de lucruri mărețe. În închipuirea mea eu priviam Asociația la o înălțime ideală, unde ar trebui să stea, ca un focular de lumină, care să ne lumineze tuturor de o potrivă. Și îmi ziceam în gândul meu:

„Unica instituție culturală mare, este pentru noi, Românii de sub coroana Stului Stefan: Asociația transilvană. Activitatea ei, puțină, cât o desvoaltă, nu se extinde însă decât în Transilvania. Părțile bănățene și ungurene de abia știu că există. Las' că și în Ard-al are un număr de membrii dispărute de mie, de parcă ni-e rușine să-l spunem. Dar' din Bănat și părțile ungurene n'are mai nici un membru. De ce să nu facem din această Asociație un centru, în care toți Românii de sub coroana Stului Stefan să se întâlnească?”

Ideea mi-se pare pe cât de firească, pe atât de potrivită. Și țesând înainte o serie de idei, cu gândul șburat înainte spre vastul șes, ce se întinde dela Sebeș spre Câmpul-pâinii. Și-mi revenia o iconă din trecut, așa cum ni-o prezentă Nenișescu, unul dintre acei puțini poeți ai noștri, care se mai inspiră și de „sfân" dragoste de neam” și mai „închină și lui Marte câte un păhar”, ear' nu numai — Venerii. Îmi revenia amintirea luptei dela 1479, când Paul Chinezul alergase dela Timișoara în ajutorul fraților sei, cari luptau strâns cu Turcii, și sosind tocmai în momentul suprem, a raportat învingere și apoi s'a încins o veselie, de viteazul bănățean dănuia cu trei Turci morți deodată.

Descriind această luptă, Nenișescu pune în graiul eroului Chinezu următoarele cuvinte:

De s'ar cunoaște toți Românii,
Și-ar fi un suflet și-o simțire,
În vezi atuncia ar sta neamul
Și-ar pune lumea în uimire.

Da, de s'ar cunoaște toți Românii, multe rele ar înceta și mult bine ar pute face. Atunci multe prejudețe ar trebui să se ștergă, multe pedeci s'ar delătura, multe forțe s'ar concentra și multă putere

* Vezi articolul „Asociația transilvană” în nrul 177, dela 26 August 1894 al „Dreptății”.

am câștiga în lucrările noastre. Dar' pentru-ca să ne cunoaștem ar trebui să ne concentrăm. Și de ce n'am face din Asociație acest centru de conlucrare comună, umăr la umăr, spre același scop?

Așa luptau puternic frații cei din Ardeal și Bănăție,
La anul șeptzeci și nouă și patru sute și o mie...

— exclamă Nenișescu la sfârșitul poeziei sale.

Așa luptau frații contra Turcilor, apărându-și moșia, legea și neamul, și așa ar trebui să luptăm și noi de câteori avem să apărăm aceleași comori străbune: limba, legea și moșia.

Ideea de a concentra pe toți Românii la un loc, sub aripile Asociației, e așa de naturală, încât a fost destul ca să fie aruncată odată în public, pentru-ca să aște resunet. În vara trecută, la 27 Iulie, câteva zile înainte de convocarea adunării generale dela Blaj, dl Dr. Mihail Pop, medic în Găvoșdia (Bănat), s'avează printr'un articol publicat în „Dreptatea” dela 30 Iulie (nr. 159—1895) ideea de a înființa o „Asociație bănățeană sau a „generală” Asociația transilvană și asupra Bănatului.

Dorul după o lucrare sistematică culturală și în Bănat era viu și articolul dlui Dr. Pop a aflat îndată ecou. Deja la 2 August un învățător bănățean, dl Iuliu Vuia, răspunde dlui Dr. Pop printr'un articol publicat în nrul 161 al „Dreptății” și roagă deja pe fruntași să convoace o conferință pentru a pregăti cele de lipsă spre înființarea unei Asociații.

Conferința n'a convocat nime, dar' în scurt s'a convocat adunarea generală în Blaj și la 27—28 August ideea concentrării se infiripează.

Astăzi stăm în preajma adunării generale în Lugoj și prin ea această idee favorită face un paș măreț spre realizare.

Îndată după adunarea din Blaj numele cel lung al „Asociației transilvane pentru literatura română și cultura poporului român” se conține în simbolul „Astra”, care astăzi este generalizat pretutindenea. Prin aceasta ardelenismul Asociației dispăre și, deși noile statute încă au conservat în numirea cea lungă epitetul de „transilvană”, s'a accentuat tocmai la discutarea statulelor, că aceasta se face numai din pietate față de trecut și că se dorește sincer, ca toți Românii, fără deosebiri provinciale, să intre în sinul Asociației.

Ideea aceasta de altcum s'a născut deodată cu Asociația. Intemeietorii ei au intenționat se facă o reuniune pentru

literatura și cultura întreg poporului român. De fapt între primii membrii fundatori, însinuși deja la însași constituirea Asociației în 5 Noemvrie 1861, aflăm bănățeni ca Andreiu Mocioni de Foen, ear' între primii membri ordinari aflăm pe Jova Popovicu, Aloisiu Vlad, protonotar și Dr. Atanasiu Marienescu din Lugoj, apoi Dr. Paul Vasiciu, asemenea bănățean, este ales membru în cel dintâru comitet, ear' între cei dintâii membri onorari, proclamați în ședința dela 6 Noemvrie 1861, găsim pe: Stefan Moldovan, preposit capitular în Lugoj, Andreiu Liviu Popp, canonic în Lugoj, Andreiu Vasiciu, senator în Verșet, Atanasiu Șandor, medic și profesor în Arad, etc.

Însuși primul president, Metropolitul Șaguna, a privit Asociația ca având un scop general spre binele tuturor Românilor.

Etată cum definea el acest scop în vorbirea ținută la cea dintâii întrunire, în care s'au sfătuit asupra intemeierii, (9/21 Martie 1861):

„Fiind așadar problema noastră a înainta literatura, cultura, industria și agricultura națiunii noastre, adică a înainta starea spirituală și materială a poporului nostru, vrem a deștepta prin mijloace naționale facultățile, va se zică cuterările cele senine și serioase și în poporul nostru, ca să se cunoască ființa și destinația sa și se o știe întrebunța spre tot binele... precum este spiritul cel civilizator al secolului nostru; darurile lui vor garantisa viitorul cel mai ferice al mult cercatei noastre națiuni, și o vor feri de niște lovituri ucigătoare de religia și limba ei”.

Dar' și mai expres o spune aceasta Metropolitul Șaguna în vorbirea sa de inaugurare, rostită în ședința dela 23 Octomvrie v. 1861. El zicea:

„Domnilor! Masa dulcui maicii noastre este pregătită pentru oaspeții noștri; maica noastră a fost până acum îmbrăcată în dolii, dar' de acum înainte se îmbracă ea în haine de nuntă și poțeste pe toți fiii sei, ca se strălucească și ea însași cu casa sa și se învoiască pe fiii sei, precum se învoiesc tineretele vulturului, și se roagă lui Dumnezeu zicând: Doamne al puterilor, fiu cu Asociația aceasta acum și totdeauna...”

Asemenea idei largi se exprimă și în frumosul discurs al primului vicepresident al Asociației, celebrul Timoteiu Cipariu, discurs prin care a răspuns la

* „Acte privitoare la uzirea și înființarea Asociației unice transilvane... etc.” Sibiu, 1862, pagina 47.

vorbirea de inaugurare a presidentului. „Cu inaugurarea Asociației”, zice Cipariu, „un razim naționalității române se înplântă astăzi”. Ear' asemănându-o cu o plantă zice:

„Să urmă acestei tinere plante... binecuvântare dela cel-ce susține și sprijește toate, ca cu ajutorul celui Preatnalt și cu zelul învâpăiat al națiunii, nutrită și crescută, se ajungă cât mai curând la statura normală, în carea se înverzească, se înfrunzească și fructe înmiite se aducă, de bun și dulce gust, tuturor Românilor, de cultură și propășire în toate ramurile științei, artei și civilizațiunii”.

Astfel contemplan intemeietorii Asociației noastre pe seama tuturor Românilor. Dorul lor și dorul nostru se va realiza acuma. Am scurtat numele Asociației, dar' i-am lărgit bazele și astfel după 35 de ani, când a ajuns la „statura normală”, vom inaugura în Lugoj adunarea tuturor Românilor sub ramurile ei înverzite, înfrunzite și înflorite spre a aduce roade folositoare „de bun și dulce gust tuturor Românilor”.

Se va face aceasta în Lugoj, cel mai românesc oraș, cel mai puternic centru al fraților bănățeni, cel mai ilustrat loc și prin lupte naționale și prin fapte culturale: în acel Lugoj, care singur a știut validata întreg dreptul limbii românești și a păstra neștirbit acest drept și în zilele noastre grele.

Dar' „Astra” nu e o numai plantă: ea e o stea conducătoare, luminătoare. Ea încălește inimile și luminează mințile prin operele sale. Și precum Magii dela Răsărit conduși fiind de steauă au aflat pe Mântuitorul, astfel și noi conduși de steaua culturii și literaturii noastre, de „Astra”, vom afla mântuirea de care avem lipsă.

„Astra” vine la Voi, din Răsărit. Alergați întru întimpinarea ei, fii ai mănosiului Bănat, ridicăți capetele și inimile voastre, ca să o salutați cu cinstie; adunați pe cântăreții vostri destoinici, ca să întoneze, ca și corurile îngerești, imnul „Astreii”, imnul muncii cinstite, asidue, neîntrerupte, pentru literatura și cultura poporului român, și dați mâna, ca în frăție și iubire să lucrăm pentru mărețele ei scopuri.

Sic itur ad astra!

Dr. E. Dăianu.

* O. c. p. 89.

Sibiu, 24 August n.

Earăși celebrul călugăr. Din o scrisoare privată primită din Blaj, aflăm, că voiajeul politic, Cuvioșia Sa Mangra, a fost și pria Blaj, în cauza editării noului ziar, fu primit însă foarte rece. În locul cel dintâu deja și-a auzit o aspră critică pentru machinațiunile brotiste, cât și-a pierdut tot gustul. A doua persoană vizitată l'a „mângâiat” tot așa de bine, cât bietul și-a luat catrafusele și s'a șters curând de pe acolo.

— În legătură cu aceasta însemnăm, că părintele cuvios ne trimite și nouă o scrisoare, care zice, că „Dreptatea” i-a refuzat a o publica, și „cere” ca noi să i-o publicăm. Motivele acestei „cereri” ar fi, că și noi am fi „reprodus și susținut” cele scrise de „Dreptatea” despre d-asa.

Da, noi am reprodus, dar' n'am susținut, și nu puteam susține, fiindcă noi nu cunoșteam isvorul prim. Asta numai „Drept” o putea. Dacă Cuvioșia Sa, părintele Mangra, voia să-i publicăm reflexiunile, atunci trebuia să ni-le trimită și nouă deodată, în aceeași zi, când le-a trimis „Dreptății”, fiindcă atunci deja (1/13 August) știa, că „Tribuna” a reprodus cele publicate în „Dreptatea”, și se nu vină la noi numai după-ce dincolo l'a refuzat. Și de altcum „Dreptatea” a publicat deja esența „reflexiunilor” și asta o resumăm și noi în următoarele:

La observarea „Dreptății”, că părintele Mangra în voiajurile sale politice de-alungul și laturii e scutit și de puterea statului, care altă-dată îl urmărea, acesta răspunde, cu provocarea la faptul, că și azi e „suspendat dela catedra de profesor”. Naiv! D'apoi că tocmai asta, împregiurarea că e suspendat dela oficiu, dar' i-s'a lăsat beneficiul, salariul, și face posibil, ca d'nsul, în loc să lucre pentru biserică, care-l plătește, se poate ocupa de caterisirea primatului din România, făcând serviciul unui partid politic de acolo, și poate călători — cum zic comisvojağeurii — în acțiuni de ale *Vechei Tribune*.

Mai zice cuviosul părinte, că n'a făcut nici propagandă pentru împăcarea cu Ungurii și nici amintire de ea. Drept dovadă se provoacă la „toate acele onorabile persoane, cu care am avut ocaziune a mă întreține în timpul din urmă și a discuta asupra situației politice”, ca să mărturisească. Noi primim provocarea și rugăm pe toate acele onorabile persoane să se declare.

Asemenea neagă că ar fi argumentat undeva cu vorba, că „în politică nu e nimic statornic”. Dar' zice imediat:

„Accentuez aceasta din urmă frasă („în politică nu e nimic statornic”) nu doară pentru-ca nu ar cuprinde un *adever constat*, ci pentru-ca eu absolut nu am vorbit cu nimeni despre vre-o schimbare în politica națională”.

FOIȚA „TRIBUNEI”.

Mișcarea literară la noi.

— Raportul „Asociației”. —

(Urmare și fine.)

Pe terenul literaturii frumoase continuă seceta veche. Din anul trecut avem să înregistrăm o singură publicație, care s'ar pute plasa în acest cadru, și aparține literaturii populare: Povestile culese de Ioan Pop Reteganul, premiate încă la 1892 și tipărite de Asociația transilvană. O a doua colecție premiată tot atunci de Asociație (poezii populare din Maramurăș, culese de Tit Budu), va avea să se dea la tipar în timp apropiat.

Producțiunea nouă lipsește deci cu totul pe acest teren și chiar și publicațiile de literatură frumoasă ale presei noastre periodice sânt reduce la dimensiuni minimale și neobișnuite la un popor poet cum e al nostru. Avem un singur organ literar, care mai de mult era locul de convenire al unei futregi pleiade de poeți și scriitori români, astăzi însă e mai mult o foaie socială, decât o revistă literară. Foișoarele ziarelor noastre aproape au încetat a fi o rubrică stabilă și dacă reapar din când în când, de regulă nu conțin altceva, decât traduceri debile din autori străini, ori câteva încercări stilistice lipsite de valoare.

Această amănire a lirei române este o notă regretabilă, dar' caracteristică pentru stările de pe toate terenele vieții noastre na-

ționale și chiar pentru motivul, că are o rădăcină mai afundă în corpul națiunii, sanarea rēului e mult îngreunată și mijloacele, de cari s'ar pute folosi Asociația în această direcție, sânt lipsite de ori-ce eficacitate momentană. Decepțiunea unui popor nu se poate sana nici cu premii, nici cu concurse.

Alți factori mai puternici vor trebui să regenereze spiritul de viață al poporului nostru prin muncă serioasă, îndelungată și prevăzătoare.

Pe terenul literaturii frumoase ne bucurăm de marele favor, că precum limba tuturor Românilor e aceeași, asemenea și literatura frumoasă a tuturor țerilor locuite de Români este un bun comun al națiunii întregi, și astfel lacunele, ce se iveșc la noi, se pot umple mai ușor din bogățiile producțiunii literare a fraților noștri de dincolo. Numai că stările actuale nici în România nu sânt cu mult mai îmbucurătoare și rēul, de care ne plângem noi cei de aici, este un rēu comun, precum comune se par a fi și causele, din cari s'a născut.

Cu toate aceste anul expirat ne-a adus și un mic câștig pe acest teren, câștig modest, dar' real. Am zis deja, că în timpul mai nou literatura noastră o fac mai mult librării decât autorii noștri și am înțeles sub aceasta acțiunea demnă de toată recunoștința, ce a inițiat-o librăria Carol Müller și au continuat-o apoi mai multe alte librării prin editarea bibliotecilor populare, cari nu numai că au dat ansă la o mică producție literară, ci — și în aceasta este importanța lor — au

paralisat întru câva scăderile împreunate cu lipsa totală de scrieri noue, prin o lățire extraordinară a operelor bune deja existente.

Pe lângă starea materială puțin îndestulătoare a poporului nostru și de altă parte pe lângă prețurile exorbitante de p'nă acum ale cărților românești, cetirea a fost mai mult un privilegiu al clasei mai cu dare de mână. Bibliotecile populare vor face însă, ca literatura noastră să devină în sensul deplin al cuvântului un bun comun al tuturor straturilor poporului și vor duce lumina culturii până în cea din urmă colibă românească.

De acum acestor biblioteci o importanță atât de mare, pentru-ca am avut ocaziune a ne convinge despre acel lucru puțin cunoscut ori puțin aprețiat, că poporul nostru de rând e cu mult mai dornic de carte, decât așa numita inteligența noastră. Cărțile librărilor noastre, listele abonatiilor la foile noastre și mai ales producțiunea anuală de cărți populare, care merită a fi apreciată într'un studiu special, ne dau despre aceasta dovezi eclatante.

Mai rămâne să ne dăm seamă de o serie de publicații menite a lăți diferite cunoștințe folositoare în sfatul poporului nostru.

Amintim aici în rîndul prim literatura noastră calendaristică, care între s'ările noastre speciale are o importanță deosebită și merită mai multă atențiune, decât i-se dă de comun.

Călindarele noastre, cari — după date autentice, câștigăte la locuri competente, — au apărut pe anul 1896 în 11 edițiuni la oaltă

în număr de peste 30 000 exemplare, atât pentru tirajul extraordinar de mare, cât și mai ales pentru motivul, că nu lipesc în nici o casă românească și că conținutul lor în decursul anului ajunge pe deplin la cunoștința tuturor membrilor familiei, și astfel străbate în cercuri atât de largi, ca nici una dintre celelalte publicații românești, ar pute fi folosite ca un mijloc foarte eficace pentru luminarea poporului și lățirea cunoștințelor folosite.

Dă-i editorii unor călindare au ținut cont de importanța acestor publicații și au urmat la redigiarea lor cu atențiunea și priceperea recerută, încât avem câteva călindare excelente (p. ex. „Călend. poporului” pe 1896), cum rar se găseșc la alte popoare cu mult mai înainte, totuși în mare parte modul de redigiare a acestor cărți populare este lipsit de sistem și conținutul lor depinde mai mult dela întâmplări. Din această cauză credem că ar fi de folos, dacă însași Asociația ar încerca a contribui la reformarea sistematică a literaturii noastre calendaristice, pentru-ca acest eficace mijloc pentru luminarea poporului să fie bine și pe deplin exploatat.

Trecem acum la *activitatea literară* a Asociației.

În decursul anului expirat Asociația a editat o singură publicație, anume „Povestile” deja amintite în acest raport.

La 1894 Asociația a publicat un nou concurs pentru 3 premii, anume: a) pentru un manual didactic; b) pentru o scriere po-

porală despre lucrarea moșiiilor după comasare și c) pentru dietetica țeranului român.

Adeca p. Mangra totuși ține că e un adevăr constatată, că în „politică” nimic nu e statornic. Atunci nu înțelegem cu ce a argumentat d-sa pentru înființarea unei „Vechi Tribune”, dacă nu cu atari „adevăruri constatate”, pe cari de altcum, fie-ne permis a nu le admite de „adevăruri”.

În sfârșit cuviosul părinte declară: „nu recunos: dreptul nimăruia a monopolisa cu chestiunea națională”.

Bun! Vedem deja, că umbli singur să faci afaceri cu chestiunea națională.

O nouă dogmă politică-patriotică.

Reproducem din *Dreptatea*: „Scriind într-o apreciere măreție zilei Sfântului Ștefan, arhiepiscopul *Pester Lloyd*, preamărește înțelepciunea primului Rege al Ungariei, și apoi scrie următoarele: „Un popor „*unius linguae*” era *Pestanci* privit din partea Regelui ca o constituivă slăbiciune a statului, dar un popor „*unius sensus*”, un popor de una și aceeași simțire patriotică, a pofit de sigur și Sfântul Ștefan. Însă un popor pe care unii se trudesc a-l agita în privința națională și confesională, nu poate fi de una și aceeași simțire; în astfel de popor se va ucide iubirea de patrie. Și act zace sinistrul agitațiunii în Ungaria: *cel-ce propagă agitațiunea religioasă, acela trebuie să îmboldească naționalitățile spre o rezistență față de ideea de stat.*”

„În Ungaria fiecare politică confesională este o politică antimaghiară”.

Recomandăm această nouă dogmă atențiunii părintelui *Goldis*, ca nu cumva să păcătuiească în contra ei în dieta diui *Bánffy*”.

Noi o recomandăm tuturor Românilor, și în special acelor, cari credeau până aci minciunilor lui „*Pester Lloyd*” despre partidul popular.

Reinnoirea pactului economic.

VIII.

Nunții și renunții.

(Urmare).

Renunțul Drului Falk se apucă apoi de combate vederile și expunerile „*colegului*” seu din deputațiunea austriacă, cu care își spriginește stabilirea cotei în proporția 58:42. În partea aceasta a renunțului se găsește unele frase, expresiuni, parte aspre, parte pișcătoare prin ironia lor une-ori însă inspirate și de grandomania obicnuită a nației singure alcătuitoare de stat. Eată cum pișcă la un loc referentul nunțului:

„Deputațiunea regnicoloră ungară nu vrea de loc să tăgăduiască deputațiunii reichsrathense dreptul, de a cere dela Ungaria, cât numai vrea... dar, spune mai la vale, „Ungaria simplimate va refusa conșimțământul seu unei pretensiuni nejustificate.”

„Energia” tonului și expresiunii se manifestă în lucrarea Ovreului Max Falk mai ales acolo, unde combate vederile lui Beer despre „paritatea” celor două jumătăți ale monarhiei, acolo Ovreiul devine erou în patriotismul seu.

„Dacă, zice el, Ungaria vine în contact cu cealaltă parte a monarhiei pe basa parității în astfel de afaceri, despre care înainte de dualism ea singură hotărârea, asta nu

precum și din partea unor fonduri și institute românești.

Mai rămâne al treilea premiu cu subiect de agronomie. Am insistat deja la alt loc asupra importanței deosebite ce o are pentru noi literatura referitoare la acest ram principal al vieții noastre economice și am accentuat, că merită o atențiune cu mult mai mare decât i-s-a dat. Cu cât mai mult trebuie să recită deci, că chiar această parte a concursului publicat de Asociațiunea a rămas cu totul fără rezultat și ni-se impune necesitatea de a face noue și cât mai intensive încercări pentru a promova dezvoltarea acestui ram al literaturii noastre.

Între publicațiunile Asociațiunii este de a se aminti și organul ei „*Transilvania*”, care pe baza unei propuneri dela adunarea generală din Blaj, recomandată comitetului central „spre posibilă considerare” a fost, sau mai bine zis avea să fie reorganizată pe temelii noue. Dorințele exprimate la Blaj se vor pute realiza în măsură satisfăcătoare numai după ce Asociațiunea dimpreună cu corpul oficialilor sei va fi organizată în sensul noului proiect de statute. Și până atunci însă comitetul central a căutat să ridice acest organ la un nivel mai corăspunzător trebuințelor noastre și a dat redacțiunii mijloacele pentru a pute introduce dela anul nou încoace mai multe îmbunătățiri. De atunci până astăzi a trecut însă d'abia un scurt semestru, deci a lipsit redacțiunii chiar și timpul fizic pentru o reformare temeinică a revistei noastre și astfel

este de loc vr'un hatir la care devine părtășe Ungaria, ci este simplu împărțirea drepturilor aparținătoare numai Ungariei și celalalt stat al monarhiei, a acelor drepturi, pe care le exercita mai înainte Ungaria, ea singură. Paritatea ea însăși este însă pentru Ungaria un drept ce-i este garantat prin lege, cu totul independent de proporțiunea, în care Ungaria contribuie la cheltuielile comune; un drept în schimbul cărui așadar nimeni nu este îndreptățit a cere dela dinsa vr'un preț oare-care. Din principiul parității prin urmare nu se poate deduce, nici „de astădată”, dar nici-când pretensiunea de a se ridica cota ungară... Și mai departe: „Paritatea nu este legată de nici o condiție, ci mai bine, ea însăși este acea condiție indispensabilă, pe baza căreia Ungaria se declarase gata, a-și împărți influența sa constituțională exerciată asupra conducerii afacerilor externe cu celelalte regate și țeri ale M. Sale”.

Venind la baza, sau principiul de calculare a cotei — poporațiunea — propusă de Dr. Beer, renunțul opune:

„Singura cină-ură justă pentru stabilirea părților de contribuire la cheltuielile comune o pot forma numai stările de avuție și capabilitatea de a presta a simbolului state”.

Ear' față cu propunerea nunțului austriac: să se găsească un mod de calculare statornic, referentul unguresc obiectează:

„Proporțiunea cotei nu trebuie strimțorată în patul lui Procrustes al vrunei formule înșepente, ci trebuie să se puie în cumpănă, dintr-o perioadă într'alta, toți factorii normativi în această afaceri, precum și schimbările obvenite în aceste restimpuri în ea...”

„Mai puțin potrivită și îndreptățită decât oare-care alta găsim acea propunere, pe care onor. deputațiunea reichsrathense o caracterizează ca cea mai simplă și firească, anume ca cota să vină în legătură cu numărul populațiunilor...”

Întru spriginirea acestei negațiuni, Max Falk produce un material vast de dovezi: raționamente științifice, autoritatea savanților financiari și în ale economiei naționale, în sfârșit stările economice ale Ungariei, arătate în cifre, pe care le combinează, ce-i drept foarte îndemănatice, așa încât asupra ori-și-cărui cetitor produc un efect convingător pe deplin.

În numele deputațiunii ungare declară imposibilă părerea celei austriace, ca suma totală a veniturilor brute ale statului să fie luată drept basă pentru calcularea cotei. Și în desvotarea mai pe larg a acestei tese conclud:

„În vederea tuturor acestora deputațiunea regnicoloră ungară este de părere, că în lipsa unei metode mai bune de calculare, nici astăzi încă nu pot fi luate ca basă a calculării cotei, decât numai veniturile brute încasate de pe dările directe și indirecte...”

Și aci se mai extinde încă pe larg într-o dovadă teoretice afirmările lui și pe urmă grupează o serie de cifre comparative privitor la o mulțime de resoarte ale activității industriale și economico-financiare în cele două jumătăți ale monarhiei, cifre și comparațiuni, printre cari numai în două cazuri (la dările brute)

proportțiunea cotelor trece puțin peste 30:70, ear' în toate celelalte rezultă o cota mai jos decât 30% pentru Ungaria.

Eată unele din acele resoarte: dările brute, dările curate, producțiunea în mine (dă proporția 24.39:75.61), numărul institutelor de credit, al capitalurilor strinse în ele, caselle de păstrare postale, drumurile de fer (dau proporția 27.42:72.58), hărțile de stat, banii încurși în ambele jumătăți ale monarhiei pe calea mandatelor postale, în sfârșit și cantitatea cărbunilor de peatră consumată dincoace și dincolo de Leitha (dă proporția 20:80). Toate acestea într-o dovadă, că stările economice, ale gospodăriei sau avuției în cele două state justifică actuala proporțiune a cotelor, anume 30:70, zicând că: „nu există nici un motiv pentru a se ridica cota ungară...”

„Pe baza acestor expuneri”, zice referentul Max Falk, răspunzând la cele 4 puncte ale nunțului austriac, cere ca pe viitor partea ungară de contribuie la cheltuielile comune să-și găsească expresiune într-o singură cifră; și cifra aceasta să fie stabilită cu 31.4%, împreună cu praecipuul.

La acest renunțiu a urmat din partea deputațiunii austriace un nou nunțiu, dat din 28 Mai; cu extractul din el vom încheia seria articolorilor nostri.

(Va urma).

Gimnasiile noastre.

Raport pe baza programelor din 1895/6.

V.

Gimnasiul din Brad.

Gimnasiul din Brad este isvorul de lumină al Românilor zărândeni. — S'a înființat din jertfa fruntașilor aceluși ținut între anii 1869/70. Are numai patru clase și stă sub imediata supraveghere a consistorului gr-or. din Sibiu. Ce salutar ar fi, dacă epitropii acestui tiner institut ar stărui la completarea lui!

Programa pe care ni-o prezentă acest gimnasiu poartă semnatura directorului George Păru. Ea cuprinde:

A) I-toricul gimnasiului public gr-or. român din Brad, de prof. Dr. Pavel Oproși.
B) Goniometria; studiu din ramul matematicilor, de prof. Dr. Ioan Rădu.
C) Șiri școlare, de directorul gimnasial.
Ca toate școlile noastre așa și gimnasiul din Brad să ridice din an în an. Are un corp didactic cu puteri de o bună pregătire.
S'a creat mijloace de învățământ, cum sânt: biblioteca gimnasiului, care conține 1678 opuri în 1948 volume și 1214 fasc., cabinete de istoria naturală, fisico-chemie, istorico-geografie, cabinet de desemn și colecțiune numismatică.

Pentru îngrijirea elevilor morboși și remunerarea acelor, cari se disting în progres și purtare, gimnasiul a înțemeiat mai multe fonduri, precum: fondul elevilor morboși, fondul de premii, fondul de ajutoare. De currend s'a pus basă la așa numitul „fondul internatului”.

Din capitolul „știri școlare” ale acestui institut ținem a releva, că statul personal

drepturile și datorințele cetățenești și diferitele afaceri particulare ale poporului.

Despre acest conclud raportăm la alt loc, ear' cu privire la direcțiunea, ce va avea să urmărească Asociațiunea pe viitor în lucrarea sa literară, înaintăm următoarea propunere:

În vederea importanței deosebite, ce o are pentru noi literatura referitoare la agricultură, care este ramul cel mai de frunte al vieții noastre economice, și cu considerarea la lipsa de scrieri bune de această natură;

mai departe în vederea împregiurării, că de un timp îndelungat au încetat cu totul publicațiunile și studiile referitoare la istoria Românilor de sub coroana Sf. Ștefan și la ramurile literare furdite cu istoria; și

în fine pentru a exploata în mod corăspunzător și deplin mijlocul de luminare al poporului, ce ni-se oferă în literatura noastră calendaristică:

Asociațiunea va urmări cu deosebită atențiune și, fie prin publicarea de concurse pentru premii, fie prin inițierea directă și editarea de noue scrieri bune și ieftine ori prin ajutorarea de publicațiuni deja lucrate, dar' inedite, va spriginii în primul rând opere de agronomie, de istorie națională și materii frudite (arheologie, etnografie, geografie etc.) și în fine va încerca o reformare sistematică a literaturii noastre calendaristice.

este de 6 profesori ordinari și un învățător de cant.

Conspectul orelor pe săptămână ne arată: Religiune 8 ore. Limba română 14 ore. Limba maghiară 13 ore. Limba latină 20 ore. Limba germană 8 ore. Istoria 6 ore. Geografia 9 ore. Aritmetica 11 ore. Istoria naturală 3 ore. Gimnastica 8 ore. Caligrafia 2 ore. Cantul 4 ore. Desemnul 2 ore.

Gimnasiul a fost cercetat în decursul anului 1895/6 de 120 școlari. Din acestia au fost:

a) după religiune: greco-orientali 104, greco-catolici 4, romano-catolici 2, israeliți 2;
b) după naționalitate: Români 100 Maghiari 2, Israeliti 2;
c) după comitate: din comitatul Hunedoarei 77, din alte comitate 42.
d) După condițiunea părinților: de profesori 29, de funcționari publici 13, de profesioniști 14, de agricultori 54, de privatieri 4.

Au arătat progres cu: foarte bine 20, cu bine 31, cu suficient 28, cu 1 nesuficient 15, cu 2 nesuficient 1, cu mai mulți nesuficienti 17.

Au avut purtare morală: bună 87, legală 22, puțin legală 3.

Încheierea și aici se face cu instrucțiunile direcțiunii pentru anul școlastic viitor.

AVIS.

Primim următoarele:

Înscrierile pentru anul școl. 1896/7 la școlile medii gr-or. române din Brașov (gimnasiul mare de 8 clase și școala reală inferioară cu 4 clase) se vor face în zilele de 2/14, 3/15 și 4/16 Septembrie a. c. Studile pregătitoare cari se cer la aceste școle sânt:

a) pentru primirea în cl. I. gimn. și I. reală absolvarea cu succes a clasei IV. elementare (primare) și trecerea unui examen de primire, ce este a se depune cu o zi înainte înscrierii, având școlarii se dovedească un cuant suficient de cunoștință din cetire și analiză și din cele 4 operațiuni simple ale calculului;

b) pentru primirea în celelalte clase ale școlilor medii se cere absolvarea cu succes cel puțin suficient a clasei precedente.

Spre orientarea celor interesați observăm, că în gimnasiul superior limba grecească este studiu obligat pentru toți școlarii; deci școlarii, cari vin dela un institut, unde n'au făcut cursul de limba grecească, vor fi supuși la un examen de primire din limba grecească.

Examenul de primire al școlilor cari vor să intre în cl. I. gimn. sau I. reală se va face în zilele de 31 August st. v. și 2 Septembrie v. a. c. Examenele suplatorii și examenele de emendare ale școlilor căzuți din câte un studiu, se vor ține în 31 August v. dela 8—12 ore a. m. și dela 2—5 p. m.

Din cauza aglomerării mari de școlari în cl. primă gimnasială la înscrierea în această cl. se va observa următoarea ordine: în 2 Septembrie v. se vor înmatricula numai școlarii, cari au terminat clasele elementare cu nota generală foarte bine, în 3 Septembrie v. cei cu bine, ear' în 4 Septembrie v. cei cu suficient, între cești diu urmă în prima linie școlarii din Brașov și comitatul Brașovului. În toate celelalte clase vom tricularea se va face în ordinea prezentării, fără aceste restricțiuni.

Școlarii, cari n'au absolvat clasa lor în anul precedent școl. la școlile noastre medii, au să se prezente la înscriere cu următoarele documente:

1. Testimoniu școlar de pe clasa ultimă absolvată.
2. Atestat de botez.
3. Certificat de revaccinare (reoltuire). Școlarii trecuți de 15 ani n'au se prezente acest document.

Didactul, din care cel puțin jumătate este a se plăti necondiționat la înscriere, este pentru școlarii de religione gr-or. și gr-cat. 7 fl. în gimnasiul inferior și școala reală inferioară, ear' în gimnasiul superior 11 fl. Școlarii de alte confesiuni plătesc didactul împătrit.

Afară de didactul, fiecare școlar trebuie să plătească îndată la înscriere încă următoarele taxe:

1. Pentru bibliotecă: școlarii din cele 4 clase inferioare câte 30 cr., ceialalți câte 50 cruceri.
2. Taxa pentru testimoniu și programă școlară 1 fl. 50 cr.
3. Taxa de primire de 2 fl., — care o plătească odată pentru totdeauna acei școlari, cari pentru prima-dată se înmatriculează la școlile noastre.
4. Școlarii din gimnasiul superior mai au să plătească pe lângă aceste și taxa de membru al societății de lectură, care face

pentru cl. V. și VI.: 50 cr., ear' pentru clasa VII. și VIII.: 1 fl.

Dela texele înșirate sub 1, 2, 3 și 4, nu se scutește nimenea. Se observă însă, că școlarii dela școlile noastre, cari au fost scutiți de didactul în anul trecut școl., ca taxa de testimoniu plătesc numai 1 fl.

Spre orientarea stimților domni părinți, direcțiunea în conformitate cu repețitele sale avisuri publicate în decursul anului școlastic trecut, aduce la cunoștința celor interesați, că toți acei școlari, cari frecuentând anul școlar precedent aci, nu și-au fost plătit didactul întreg până în 1 Iunie v. a. c., nu vor fi înscriși până nu vor plăti pentru anul școl. curent didactul întreg înainte.

Petițiunile de scutire de didactul ale școlilor săraci și diligenți, instruite cu atestat valabil de paupertate, sânt a se înainta în timpul dela 4—15 Septembrie v. la domni profesori de clasă, cari le vor prezenta conferenței profesorale spre ulterioră atacere.

Brașov, în August v. 1896.

Direcțiunea școlilor medii gr-or. române din Brașov.

Virgil Onițiu,
director.

Manifestul — o crimă.

E păcătos guvernul, care pentru o declarație francă și loială, cum se cuvine unui cetățean conștiu de sine, e în stare să-și administreze o pedeapsă. Dar' e criminal guvernul, care ar admite, ca o atare declarație, cum a fost „*Manifestul*” celor șapte membri ai comitetului național, să fie calificată de crimă. Eată ce ni-se srie:

Alba-Julia, în 23 Aug. 1896.

Precum e știut, membrii comitetului național român, cari au subscris astă-iară *Manifestul* bărbătesc contra bărbelilor asupritorilor nostri sânt judecați acum toți de a suferi arest, pentru-că nu se lapădă de neam și nu voesc a contribui la îngenunchiarea națiunii române.

Aici în localitatea noastră încă trăește un bărbat dintre membrii comitetului național, care are să suferă pedeapsa aceea nebașată și îndreptată contra neamului românesc. Are 8 zile de arest ca prisionier pentru delict politic, deci ar ave a suferi acest arest în închisoarea poliției orășenești. Însă nu voește aceasta căpitanul poliției Rosca Pepi, Român crescut cu stipendiu din fundațiunile Blajului, ci el a recuirit pe fiscalul regesc, ca acesta să-l dețină în temniță cu robii cei ordinari, hoți ucigași etc. etc.

Acest abus de oficiu nu pot a nu-l da publicității, ca lumea se cunoască, cum la noi oficiile își bat joc de regulamentele sustătoare.

Se pot întempla astfel de batjocuri contra Românilor, căci și cei chemați a lupta stau și privesc cu fatalism oriental la bazaoniile millenare. Oare nu se vor trezi din letargie și nu vor lăpăda dela sine simțul materialist și de zavistie, care s'a incubat în inima lor?

Pe când se vor tipări aceste rânduri poate-că sbirii ministrilor ungurești vor fi înhățat pe neînfrântul bărbat național, avocatul Rubin Patia, ca să-l repună în temnița neumană și nemeritată. Bucură-te Pepi, că și-ai făcut deplin zelul de reneșat! Va urma și remunerăția.

Aceste fapte servesc spre inaugurarea înfrăirii româno-maghiare. Preotul și învățătorul din Hening sânt în *Seghedin*; preotul din Vurpăr, Stanca, e în carcerat aci, unde în currend au să intre mai mulți Români din Alba-Iulia, judecați toți pentru agitație. Și încă mai sânt de judecați și alții tot din timpul mai recent, de când s'a ivit noua eră Sturza — brotistă, care are să îmbete pe unii rei de credință, cari urmăresc numai interese materialistice. Noroc, că poporul român vëndând prigonirile zilnice nu se va pute seduce de niște mercenari, cari voesc a-l îngenunchia înaintea prigonitorilor seculari. S. r.

Convocare.

Nr. 13 — 1896. Reuniunea învățătoarească gr-or. română din tractul Șiriei își va ține proxima ședință în Șiria (Világos), la 4/16 Septembrie 1896, în școala inferioară din centru, pe lângă următoarea.

Programă:

Înaintea de ameazi.

1. Participarea în corpore la chemarea Duchului Sfânt, ce se va ține în biserica din Șiria, dimineața la 8 ore.
2. Participare la prelegerea practică dela școala inf. din centru.
3. Cuvânt de deschidere presidial.
4. Reflexiuni asupra prelegerii ținute.
5. Încasarea taxelor.

O specialitate naturală neprețuibilă

este apa minerală alcalin-acidă bicarbonată

Isvorul „Matilda“ de Bodok

care după experiențele făcute s'au dovedit ea o apă medicinală prea eficientă și plăcută mai ales: la **conturbări de mistuire, maldicie stomacului, a rinichilor, a beșicii udului și ale organelor respiratoare** etc. [1739] 28-100

Borviz de primul rang

care prin limpezitatea sa rară și prin conținutul său mare în acid carbonic natural — de un gust și efect prea plăcut și binefăcător — va îndeplini chiar și pretențiunile cele mai delicate, ca cum nici o altă apă minerală.

Deposit în Sibiu, Sighișoara și Alba-Iulia:

la domnul I. B. Misselbacher sen., Cluj: Segesváry és társai, Déva: Balog Gyula, Orăștie: Németh János; în Brașov deposit propriu strada Caldărarilor nr. 68, și se poate comanda și de-a dreptul dela administrațiunea subsemnată.

Cu toată stima

Administrațiunea isvorului „MATILDA“:

Josef György,

(comit. Háromszék). Bodok. (Transilvania).

Dări de seamă.

Din Sălagiu.

La petrecerea arangiată de junim-a română din Sălagiu și Chior, în 2 August, în favorul bisericii din S.-Odorheiu și „Reuniunii femeilor rom. sělăgene“ a avut o reușită splendidă. [1966] 1-1

Au intrat total . . . 235 fl. — cr.

Spesele au fost . . . 157 „ 43 „

Prin urmare venitul curat 77 fl. 57 cr. care sumă în jumătate s'a trimis bisericii din Odorheiu, ear' cealaltă jumătate „Reuniunii femeilor rom. sělăgene“.

În fine comitetul arangiator aduce mulțumită următorilor domni, cari au binevoit a suprasolvi:

George Pop de Băsești 5 fl., Demetriu Suciu 4 fl., Alexandru Nemeș 2 fl., Dr. Vasiliu Gyurkó 2 fl., Teodor Nechita 2 fl., Vasiliu Mica 1 fl., Teodor Pop, Dr Ioan Ghețe, Dr. George Pop, Vasiliu Patcaș câte 50 cr.

Comitetul arangiator.

Din Vad.

Cu ocaziunea petrecerii de vară ce s'a arangiat în Vad, la 2 August n. a. c., au binevoit a suprasolvi domni: I. Bunea, preot 1 fl., Tamaș Pop, v-noter 1 fl., Nicolau Pop, cancelist pret. 50 cr., Mateiu Folea, not. 50 cr., Octavian Pop, inv. 50 cr., toți din Vad. Dr. G. Maior, București 50 cr., Dr. I. Șenchea 70 cr., I. Dejenar 50 cr., C. Toma 20 cr., Cl. Grama 20 cr., V. Fulceea 20 cr., toți din Făgăraș. G. Cărlan, not. din Tohan 20 cr., I. Balint, cancelist jud., Șercaia 20 cr.

Au incurs în total suma de 40 fl. 80 cr.

Marinimosilor suprasolviatori li-se aduce mulțumită și pe această cale.

Vad, în 18 August 1896.

Ioan Bunea, președinte.

Octavian Popu, secretar.

Tanasiu Popu, cassar.

[1963] 1-1

A apărut și se află de vânzare la „Tipografia“, societate pe acțiuni din Sibiu

GRAMATICA GERMANĂ

TEORETICĂ PRACTICĂ

de Sava Popovici Barcianu.

Edițiunea a oincea revidată și completată de

Dr. Danil Popovici-Barcianu.

Această gramatică atât de bine întocmită, având la fine și un mic vocabular german-român costă numai 1 fl. 40 cr. plus 10 cr. porto.

„LUGOȘANA“

instituit de credit și de economii, ca societate pe acțiuni în Lugos.

Primește depuneri spre fructificare

sub următoarele condițiuni:

- a) Depuneri cu anunț de 30 zile cu 5%;
- b) „ „ „ „ 60 „ „ 5 1/2%;
- c) „ „ „ „ făcute de biserici, școale, corporațiuni culturale, ori cu scop de binefacere cu 6%.

Darea de venit, după interese o solvește institutul separat. După starea cassei depuneri până la 500 fl. v. a. se restituiesc îndată la prezentarea libelului fără abziere.

Depuneri se pot face și ridica și prin postă.

[1947] 5-

Direcțiunea.

„Tipografia“, societate pe acțiuni în Sibiu.

A eșit de sub tipar și se află de vânzare la „Tipografia“, societate pe acțiuni în Sibiu

MEMORIALUL

arhiepiscopului și metropolitului

Andrieu baron de Șaguna

sau

luptele naționale-politice ale Românilor

1846—1873

de

NICOLAE POPEA,

archimandrit-vicar arhiepiscopesc.

Tomul I.

Prețul 1 fl. 30 cr.

Pianuri durabile și de un sunet nobil cu mecanism de prima calitate, precum o pretinde gustul bun al inteligenței, se află după cele mai plăcute modeluri în [1251] 18-80

I-a prăvălie transilvană de pianuri și harmonii

a lui

Victor v. Heldenberg,

Sibiu, Strada Morii numărul 12.

sunt reprezentate exclusiv firmele cele mai renumite și mai probate:

Ludwig Bösendorfer, } constructori ces. reg. de pianuri.
J. M. Schweighofer fii,

Fritz und Sohn, Hoffmann, liferantul camierier al Alteței-Sale Arhiducelui Carol Ludovic, Proksch, Rösler (Dresda), Blüthner (Lipsca).

Garanție perpetuă pentru construcțiuni bune.

Prețuri modeste.

Diplomă de onoare.

„Tipografia“, soc. pe acțiuni, Sibiu.

Diplomă de onoare.

Se recomandă a executa următoarele:

OPURI și BROȘURI

Placate

BILETE DE LOGODNĂ și DE CUNUNIE

Carte și epistole

Circulare și preț-curenturi

Note

Mare deposit de cuverte, cerneală, recuise de scris, ceară de pecetluit etc.

Bilete de vizită

după plac și cerere

Mare deposit de hârtie de scris și concept, precum și hârtie fină de epistole cu plicuri în casete.

Biblioteca populară a „Tribunei“

Diferite cărți științifice și literare Elegante legate sau broșurate.

Dicționar

român-german și german-român.

Prețuri foarte moderate.

Strada Poplăcii Nr. 15.

Librărie românească în Sibiu

Strada Poplăcii Nr. 15.